ДОКЛАД
ЗА ШУМОВОТО НАТОВАРВАНЕ В НАБЛЮДАВАНИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА НА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА В ОБЛАСТТА НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА. МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

През 2024 година Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Велико Търново осъществи мониторинг, анализ и оценка на шумовото натоварване, причинено от основния източник на шум в урбанизираната среда – автомобилният транспорт, в три населени места в областта: Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов.

Мониторингът и контролът на шума в околната среда е извършен, съгласно действащата нормативна уредба:

 Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2002 г. относно оценката и управлението на шума в околната среда;

 Закон за защита от шума в околната среда (Обн. ДВ, бр. 74/2005 г.);

 Закон за здравето (Обн. ДВ, бр. 70/2004 г.);

 Наредба №54 от 13.12.2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите (Обн. ДВ, бр. 3/2011 г.);

 Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива, утвърдена от МЗ, 2007 г.;

 Наредба №6 на МЗ и МОСВ от 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн. ДВ, бр. 58/2006 г.);

 Утвърдени програми (3) за опазване на околната среда на територията на общините Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов.

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ МОНИТОРИНГ НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА

Мониторингът на шума в околната среда се извършва по показател L - (осреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7:00 ч. – 19:00 ч.).

Стойностите на осреднето еквивалентно дневно ниво на шума са определени чрез инструментален метод с Интегриращ шумомер Mediator 2238, с идентификационен №2414727, свидетелство за калибриране №205-

ИАВ/08.08.2023 г., звуков калибратор 4231, с идентификационен № 2517987, свидетелство за калибриране №199-ИАВ/08.08.2023 г.

Направена е оценка на шума в пунктове за контрол на шума, съгласно Приложение 2 към чл. 5, Таблица №2 на Наредба №6/2006 г. Оценката се изготвя, съобразно характеристиката на пункта и пътния участък – вид и състояние на пътното покритие, наклон на улицата, етажност, застрояване, движение, брой на пътните платна, разделителна ивица на пътя, озеленяване, интензивност на движение и структура на потока на моторни превозни средства (МПС), еквивалентно ниво на измерения шум.

Измерването е извършено в периода от 09.05.2024 г. до 10.10.2024 г., в два последователни дни на един пункт. Резултатите от измерванията и изчисленията са записани в протоколи, съгласно Приложения №1 и №2 на Наредба №54/2010 г.

Броят на наблюдаваните пунктове през 2024 г. се запазва същият (48 броя), но 7 от пунктовете се заменят с нови пунктове в същите зони, поради промяна/нефункциониране на обекта, източник на шумово замърсяване, интензитета на потока на МПС и актуализация в наблюдаваните пунктове на трите населени места, съгласно т. 13 от Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива, утвърдена от Министерство на здравеопазването, 2007 г.

Контролните пунктове в наблюдаваните градове (общо 48 бр.) са разпределени в следното съотношение (Таблица 1):

- Пунктове върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета – 20 бр.;
- Пунктове върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони – 13 бр., със следните направени промени в: Пункт №11 - ул. „Шемшевско шосе“ №89 гр. Велико Търново заменя ул. „Йоновка“ №7 - на мястото на автомивка на ул. „Йоновка“ №7 се изгражда жилищен блок; Пункт №10 - ул. „Св. Княз Борис 1“ №29 гр. Горна Оряховица заменя ул. „Отец Паисий“ №63 - обект автомивка „Рая“ не съществува като такъв обект; Пункт №10 - Западна промишлена зона, химически завод „Свилоза“ гр. Свищов заменя ул. „П. Р. Славейков“ №4 - актуализация на пункта);
- Пунктове върху територии, подлежащи на усилена шумозащита – 15 бр., с направени промени в: Пункт №14 - парк „К. Фичето“ гр. Велико Търново заменя ул. „Мармарлийска“ №1 - актуализация на пункта; Пункт №15 - парк „Детски кът“ гр. Горна Оряховица заменя ул. „Васил Априлов“ №50 - актуализация на пункта; Пункт №15 - ул. „Ниш“ №1 гр. Велико Търново заменя ул. „Марно поле“ №21 - актуализация на пункта; Пункт №12 - ул. „Отец Паисий“ №72 гр. Горна Оряховица заменя ул. „Съединение“ №19 - обект Транспортна болница на ул. „Съединение“ №19 не функционира като лечебно заведение).

Таблица 1. Разпределение на контролните пунктове в наблюдаваните градове през 2024 г.

Пункт (вид, адрес)	Измерена/ Изчислена стойност	Норма	Над/В нормата
	Еквивалентно ниво на шума dB(A)	Гранична стойност dB(A)	
I. Пунктове върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета			
1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик			
1.1. кв. „Бузлуджа", ул. „Г. Измирлиев" №7 – гр. Велико Търново	*65,18*	*60*	*Над норма*
1.2. бул. „България" №21Б – гр. Велико Търново	*66,63*	*60*	*Над норма*
1.3. ул. „Васил Левски" №15 – гр. Велико Търново	*68,30*	*60*	*Над норма*
1.4. ул. „Стефан Стамболов" №29 – гр. Велико Търново	*68,73*	*60*	*Над норма*
1.5. ул. „Христо Ботев" №32 – гр. Велико Търново	*70,49*	*60*	*Над норма*
1.6. ул. „Бачо Киро" №5 – гр. Велико Търново	*67,79*	*60*	*Над норма*
1.7. ул. „Краков" №2 – гр. Велико Търново	*65,25*	*60*	*Над норма*
1.8. ул. „Никола Габровски" №23 – гр. Велико Търново	*65,48*	*60*	*Над норма*
1.9. ул. „Св. княз Борис I" №26 – гр. Горна Оряховица	*66,17*	*60*	*Над норма*
1.10. кв. „Пролет" – ул. „Васил Левски" №8 – гр. Горна Оряховица	*61,03*	*60*	*Над норма*
1.11. ул. „Христо Смирненски" №13 – гр. Горна Оряховица	*64,25*	*60*	*Над норма*
1.12. ул. „Патриарх Евтимий" №22 – гр. Горна Оряховица	*67,43*	*60*	*Над норма*
1.13. ул. „Вичо Грънчаров" №13 – гр. Горна Оряховица	*67,96*	*60*	*Над норма*
1.14. ул. „33-ти Свищовски полк" №70 – гр. Свищов	*65,00*	*60*	*Над норма*

1.15. ул. „Патриарх Евтимий“ №34 – гр. Свищов	*61,05*	*60*	*Над норма*
1.16. ул. „Алеко Константинов” №26 – гр. Свищов	*68,35*	*60*	*Над норма*
1.17. ул. „Цар Освободител” №100 – гр. Свищов	*61,40*	*60*	*Над норма*
1.18. к-с „Младост”, ул. „Патриарх Евтимий” №76 – гр. Свищов	*61,30*	*60*	*Над норма*
1.19. ул. „Петър Ангелов” №2 – гр. Свищов	*63,70*	*60*	*Над норма*
2. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт			
2.1. ул. „Цар Освободител” №111 – гр. Горна Оряховица	*57,25*	*65*	*В норма*
3. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на авиационен шум			
-	-	-	-
II. Пунктове върху територии с промишлени източници на шум - производствено-складови територии и зони			
1. ул. „Магистрална” №30 – гр. Велико Търново	*70,21*	*70*	*В норма*
2. ул. „Магистрална” №3 – гр. Велико Търново	*68,62*	*70*	*В норма*
3. ул. „Шемшевско шосе” №89 – гр. Велико Търново	*71,26*	*70*	*Над норма*
4. ул. „Беляковско шосе” №1– гр. Велико Търново	*67,40*	*70*	*В норма*
5. ул. „Козлуджа” №14 – гр. Велико Търново	*69,33*	*70*	*В норма*
6. ул. „Родопи“ №1 – гр. Горна Оряховица	*68,30*	*70*	*В норма*
7. ул. „Мано Тодоров” №9 – гр. Горна Оряховица	*64,08*	*70*	*В норма*
8. ул. „Иван Момчилов“ №6 – гр. Горна Оряховица	*69,32*	*70*	*В норма*
9. ул. ул. „Св. Княз Борис 1“ №29 – гр. Горна Оряховица	*66,57*	*70*	*В норма*
10. ул. „33-ти Свищовски полк” №110 – гр. Свищов	*64,00*	*70*	*В норма*

11. ул. „Студентска” №6 – гр. Свищов	*65,10*	*70*	*В норма*
12. ул. „Отец Паисий” №63 – гр. Свищов	*63,40*	*70*	*В норма*
13. западна промишлена зона до комбинат „Свилоза” – гр. Свищов	*60,00*	*70*	*В норма*
III. Пунктове върху територии, подлежащи на усилена шумозащита			
1. Жилищни зони и територии			
1.1. ул. „Освобождение” №1 – гр. Велико Търново	*59,18*	*55*	*Над норма*
1.2. ул. „Стоян Михайловски” №40 – гр. Велико Търново	*65,22*	*55*	*Над норма*
1.3. ул. „Мария Габровска” №1 – гр. Велико Търново	*61,83*	*55*	*Над норма*
1.4. ул. „Пирот” №12 – гр. Горна Оряховица	*61,92*	*55*	*Над норма*
1.5. ул. „Ангел Кънчев” №43 – гр. Горна Оряховица	*59,27*	*55*	*Над норма*
1.6. ул. „3-ти март” №93 ^{A} – гр. Свищов	*65,08*	*55*	*Над норма*
1.7. ул. „Черни връх” №62 – гр. Свищов	*62,00*	*55*	*Над норма*
1.8. пл. „Свобода“ – гр. Свищов	*61,90*	*55*	*Над норма*
2. Зони за обществен и индивидуален отдих			
2.1. парк „Колю Фичето“ – гр. Велико Търново	*50,95*	*45*	*Над норма*
2.2. ул. „Ал. Стамболийски” №1 – гр. Горна Оряховица	*57,68*	*45*	*Над норма*
2.3. парк „Детски кът“ – гр. Горна Оряховица	*45,70*	*45*	*В норма*
3. Зони за лечебни заведения и санаториуми			
3.1. ул. „Ниш” №1 – гр. Велико Търново	*67,55*	*45*	*Над норма*
3.2. ул. „Петър Ангелов” №18 – гр. Свищов	*62,80*	*45*	*Над норма*
3.3. ул. „Отец Паисий” №72 – гр. Горна Оряховица	*67,90*	*45*	*Над норма*
4. Зони за научно-изследователска и учебна дейност			
4.1. ул. „Цар Освободител” 53 – гр. Свищов	*69,07*	*45*	*Над норма*

5. Тихи зони, извън урбанизираните територии			
Общ брой на пунктовете с нивата над нормата			**34**

Разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива в наблюдаваните пунктове през 2024 г. са посочени в Таблица 2.

Таблица 2. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива през 2024 г.

№по ред	Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове)							
			под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)	над ГС*
1.	**Велико Търново**	18	1	2	8	7	0	0	0	**14**
2.	**Горна Оряховица**	15	3	3	7	2	0	0	0	**9**
3.	**Свищов**	15	0	7	6	2	0	0	0	**11**

ГС* - гранична стойност

Разпределението на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове, за периода 2007 г. – 2024 г. е посочено в Таблица 3.

Таблица 3. Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове за периода 2007 г. – 2024 г.

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2007	**48**	3	6	29	10	0	0	0
2008	**48**	2	10	20	11	2	0	0
2009	**48**	5	9	17	18	0	0	0
2010	**48**	5	7	20	16	0	0	0
2011	**48**	2	10	17	18	1	0	0
2012	**48**	2	10	25	11	0	0	0
2013	**48**	1	13	24	10	0	0	0
2014	**48**	2	10	25	11	0	0	0
2015	**48**	0	16	21	10	1	0	0
2016	**48**	0	10	27	9	2	0	0
2017	**48**	1	15	27	5	0	0	0
2018	**48**	1	11	28	8	0	0	0
2019	**48**	2	11	28	7	0	0	0
2020	**47**	3	13	25	6	0	0	0

2021	**48**	0	15	22	11	0	0	0
2022	**48**	1	17	23	7	0	0	0
2023	**48**	1	13	26	8	0	0	0
2024	**48**	4	12	21	11	0	0	0

През 2024 г. в диапазона **68 – 72** dB(A) са регистрирани шумови нива в **11 пункта** (22,92% от общия брой наблюдавани пунктове).

Пункт (адрес)	стойност dB(A)	Пункт (адрес)	стойност dB(A)
Велико Търново			
ул. „Шемшевско шосе“ №89	*71,26*	ул. „Стефан Стамболов“ №29	*68,73*
ул. „ Христо Ботев“ №32	*70,49*	ул. „Магистрална“ №3	*68,62*
ул. „Магистрална” №30	*70,21*	ул. Васил Левски“ №15	*68,30*
ул. „Козлуджа“ №14	*69,33*		
Горна Оряховица			
ул. „Иван Момчилов“ №6	*69,32*	ул. „Родопи“ №1	*68,30*
Свищов			
ул. „Цар Освободител“ №53	*69,07*	ул. „Ал. Константинов“ №26	*68,35*

В диапазона от **63 – 67** dB(A) попадат **21 пункта** (43,75% от общия брой пунктове).

Пункт (адрес)	стойност dB(A)	Пункт (адрес)	стойност dB(A)
Велико Търново			
ул. „Бачо Киро“№5	*67,79*	ул. „Никола Габровски“ №23	*65,48*
ул. „Ниш“ №1	*67,55*	ул. „Краков“ №2	*65,25*
ул. „Беляковско шосе“ №1	*67,40*	ул. „Стоян Михайловски“ №40	*65,22*
бул. „България“ №21-Б	*66,63*	кв. „Бузлуджа“, ул. „Георги Измирлиев“ №7	*65,18*
Горна Оряховица			
ул. „Вичо Грънчаров“ №13	*67,96*	ул. „Св. княз Борис I” №26	*66,17*
ул. „Отец Паисий“ №72	*67,90*	ул. „Христо Смирненски” №13	*64,25*
ул. „Патриарх Евтимий” №22	*67,43*	ул. „Мано Тодоров“ №9	*64,08*
ул. „Св. княз Борис I” №29	*66,57*		

Свищов			
ул. „Студентска” №6	*65,10*	ул. „33-ти Свищовски полк” №110	*64,00*
ул. „3-ти март” № 93	*65,08*	ул. „П. Ангелов“ №2	*63,70*
ул. „33-ти Свищовски полк” №70	*65,00*	ул. „Отец Паисий“ №63	*63,40*

В диапазона **58 – 62** dB(A) са регистрирани шумови нива в **12 пункта** (25,00% от общия брой пунктове).

Пункт (адрес)	стойност dB(A)	Пункт (адрес)	стойност dB(A)
Велико Търново			
ул. „Мария Габровска“ №1	*61,83*	ул. „Освобождение“ №1	*59,18*
Горна Оряховица			
ул. „Пирот“ №12	*61,92*	ул. „Ангел Кънчев” №43	*59,27*
Кв. „Пролет“, ул. Васил Левски“ №8	*61,03*		
Свищов			
ул. „Петър Ангелов” №18	*62,80*	ул. „Патриарх Евтимий“ №76	*61,30*
ул. „Черни връх“ №62	*62,00*	ул. „Патриарх Евтимий“ №34	*61,05*
пл. „Свобода“	*61,90*	Западна промишлена зона, до комбинат „Свилоза“	*60,00*
ул. „Цар Освободител” №100	*61,40*		

Шум със средно еквивалентно ниво **под 58** dB(A) са измерени в **4 от наблюдаваните пунктове** (8,33% от общия брой пунктове).

Пункт (адрес)	стойност dB(A)	Пункт (адрес)	стойност dB(A)
Велико Търново			
парк „Колю Фичето“	*50,95*		
Горна Оряховица			
ул. „Александър Стамболийски“ №1	*57,68*	парк „Детски кът“	*45,70*
ул. „Цар Освободител“ №111	*57,25*		

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА АКУСТИЧНАТА СРЕДА

Анализът на акустичната обстановка в наблюдаваните три града е изготвен на базата на мониторинга на шума в околната среда от 48 контролни пункта (Таблица 2).

✓ В град Велико Търново наблюдаваните пунктове са общо **18,** от които: осем (44,44% от всички пунктове) са разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик; пет (27,78%) – върху територии с промишлени източници на шум и пет (27,78%) – върху територии, подлежащи на усилена шумозащита.

✓ В град Горна Оряховица от мониторираните общо **15** пункта, пет (33,33%) са разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик; един – върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт (6,67%); четири (26,67%) – върху територии с промишлени източници на шум и пет (33,33%) – върху територии, подлежащи на усилена шумозащита.

✓ В град Свищов пунктовете са общо **15,** от които: шест (40,00%) са разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик; четири (26,67%) – върху територии с промишлени източници на шум и пет (33,33%) – върху територии, подлежащи на усилена шумозащита.

1. Анализ на състоянието на акустичната среда на гр. Велико Търново

Мониторингът на шума през 2024 г. показва, че от проведените **90 измервания на уличен шум 74 (82,22%) са със стойности над нормите.** От тях: 42 измервания са в пунктове, разположени на територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик при еквивалентно ниво на шума 60 dB(A) и 24 – в пунктове на територии, подлежащи на усилена шумозащита (12 в жилищни зони и територии при еквивалентно ниво на шума от 55 dB(A) и 12 в зони за обществен и индивидуален отдих, зони за лечебни заведения и санаториуми, при еквивалентно ниво на шума 45 dB(A)). В териториите с промишлени източници на шум са измерени 8 превишения на нормата от 70 dB(A).

Осредненото средногодишно еквивалентно ниво на шума е **66,08** dB(A), а броят на преминалите за един час автомобили е **733.** (Приложение 1).

В сравнение с 2023 г. разпределението на пунктовете по шумови диапазони е, както следва:

- В най-високите диапазони: над 82 dB(A), 78 – 82 dB(A) и 73 – 77 dB(A) не са измерени нива на шум (както и през предходната година);
- В седем от пунктовете измереният шум е в диапазона 68 – 72 dB(A), с два повече от предходната година;
- Нива на шума в диапазона 63 – 67 dB(A) са регистрирани в осем пункта, с един по-малко от предходната година;
- В два пункта са установени нива на шума в интервала 58 – 62 dB(A), с два по-малко от предходната година;

 В диапазона под 58 dB(A) са измерени нива на шум в един пункт, с един повече от предходната година.

Върху територите, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик (натоварени с МПС улици) са разположени 8 от пунктовете за наблюдение в града (от №1 до №8). Измерените средногодишни нива на шума в районите с утежнена акустична обстановка са над нормата (60 dB(A)). Стойностите на измерените еквивалентни нива на шум са в диапазона от 65,18 dB(A) до 70,49 dB(A). Намаляване на нивата на шум спрямо 2023 г. е установено в два пункта - пункт №3 (ул. „Васил Левски“ №15) с 2,45 dB(A) от 70,75 dB(A) на 68,30 dB(A) и пункт №4 (ул. „Стефан Стамболов“ №29) с 1,12 dB(A) от 69,85 dB(A) за 2023 г. на 68,73 dB(A) за 2024 г. Задържане на нивата на шум спрямо предходната година се наблюдава в следните пунктове:, пункт №7 (ул. „Краков“ №2 – 65,05 dB(A) за 2023 г. и 65,25 dB(A) за 2024 г.), пункт №8 (ул. „Никола Габровски“ №23 – 65,52 dB(A) за 2023 г. и 65,48 dB(A) за 2024 г.). Увеличаване на нивото на шума в сравнение с 2023 година е регистрирано в четири от наблюдаваните пунктове – пункт №1 (кв. „Бузлуджа“, ул. „Георги Измирлиев“ №7) с 1,51 dB(A) – от 63,67 dB(A) на 65,18 dB(A), пункт №2 (бул. „България“ №21-Б) с 2,31 dB(A) – от 64,32 dB(A) на 66,63 dB(A), пункт №5 (ул. „Христо Ботев“ №32) с 4,11 dB(A) – от 66,38 dB(A) на 70,49 dB(A) и пункт №6 (ул. „Бачо Киро“ №5) с 5,36 dB(A) – от 62,43 dB(A) на 67,79 dB(A).

Върху територите с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони в гр. Велико Търново се мониторират 5 пункта (от №9 до №13). Измерените еквивалентни нива на шума надвишават нормата от 70 dB(A) в един от наблюдаваните пунктове (пункт №11 - ул. „Шемшевско шосе“ №89 – 71,26 dB(A)). Намаляване нивото на шум спрямо 2023 г. е установено в два пункта – пункт №13 – (ул. „Козлуджа“ с 1,83 dB(A) от 71,16 dB(A) за 2023 г. на 69,33 dB(A) за 2024 г.) и пункт №12 (ул. „Беляковско шосе“ №1 с 1,32 dB(A) от 68,72 dB(A) за 2023 г. на 67,40 dB(A) за 2024 г.), задържане – в пункт №10 (ул. „Магистрална“ №3 – 68,43 dB(A)) за 2023 г. и 68,62 dB(A)) за 2024 г.) и увеличение на еквивалентното ниво на шума в един пункт – №9 с 4,94 dB(A) – (ул. „Магистрална“ №30 от 65,27 dB(A) за 2023 г. на 70,21 dB(A) за 2024 г.). Пункт №11(ул. „Шемшевско шосе“ №89) е нов за 2024 г.

Върху територите, подлежащи на усилена шумозащита са разположени 5 пункта (от №14 до №18).

- ✓ **Жилищни зони и територии – 3 пункта**

В жилищните зони и територии граничната стойност на нивата на шума е 55 dB(A). Еквивалентно ниво на шум и в трите пункта се движи от 59,18 dB(A) до 65,22 dB(A). През 2024 г. е регистрирано намаление на шумовото ниво в пункт №16 с 6,38 dB(A) – ул. „Освобождение“ №1 от 65,56 dB(A) за 2023 г. на 59,18 dB(A) за 2024 г. и увеличение – в пункт №17 с 7,05 dB(A) ул. „Стоян Михайловски“ №40 – от 58,17 dB(A) за 2023 г. на 65,22 dB(A) за 2024 г. и пункт №18 с 2,68 dB(A) – ул. „Мария Габровска” №1 – от 59,15 dB(A) за 2023 г. на 61,83 dB(A) за 2024 г.

- ✓ **Зони за обществен и индивидуален отдих, зони за лечебни заведения и санаториуми – 2 пункта**

В зоните за обществен и индивидуален отдих и зоните за лечебни заведения и санаториуми граничната стойност на нивата на шума е 45 dB(A). Стойностите на еквивалентното ниво на шума за 2024 г. в пункт №14 (парк „Колю Фичето“) е 50,95 dB(A) и в пункт №15 (ул. „Ниш“ №1) е 67,55 dB(A). Пункт №14 и пункт №15 са нови за 2024 г.

2. Анализ на състоянието на акустичната среда на гр. Горна Оряховица

Мониторингът на шума в град Горна Оряховица показва, че от **проведените 81 измервания на уличен шум 51 (62,96%) са със стойности над нормите.** От тях: 23 измервания са в пунктове, разположени на територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик при еквивалентно ниво на шума 60 dB(A) и 28 – в пунктове на територии, подлежащи на усилена шумозащита (12 – в жилищни зони и територии при еквивалентно ниво на шума от 55 dB(A) и 16 – в зони за обществен и индивидуален отдих, зони за лечебни заведения и санаториуми при еквивалентно ниво на шума 45 dB(A)). В териториите с промишлени източници на шум не са измерени превишения на нормата от 70 dB(A).

Осредненото средногодишно еквивалентно ниво на шума е **62,99** dB(A), а броят на преминалите за един час автомобили е **417** (Приложение 2).

В сравнение с 2023 г. разпределението на пунктовете по шумови диапазони е, както следва:

- Във високите диапазони 73 – 77 dB(A), 78 – 82 dB(A) и над 82 dB(A) не са измерени шумови нива в нито един от наблюдаваните пунктове (както и през предходната година);
- В диапазона 68 – 72 dB(A) са установени нива на шум в два от наблюдаваните пунктове, както и през 2023 година;
- В диапазона 63 – 67 dB(A) са установени нива на шума в 7 от наблюдаваните пунктове, с два пункта по-малко от предходната година;
- В диапазона 58 – 62 dB(A) са измерени шумови нива в 3 от наблюдаваните пунктове, както и през 2023 година;
- В диапазона под 58 dB(A) са измерени шумови нива в три от наблюдаваните пунктове, с два повече от 2023 година.

През 2024 г. най-високи еквивалентни нива на шума са установени в пункт №9 (ул. „Иван Момчилов” №9) – 69,32 dB(A) и пункт №7 (ул. „Родопи” №1) – 68,30 dB(A).

Най-ниско еквивалентно ниво на шума – 45,70 dB(A) е измерено в пункт №15 (парк. „Детски кът”).

Пунктовете за наблюдение върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета са 6 (от №1 до №6), като от тях: пет са разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик, и един пункт – върху територии, подложени на въздействието на железопътен транспорт. Измерените еквивалентни нива на шума в петте пункта в районите с интензивен автомобилен трафик варират от 67,96 dB(A) до 61,03 dB(A) при норма 60 dB(A). В пункта в района на жп гарата е измерено ниво на шума – 57,25 dB(A), при норма 65 dB(A). Намаляване на нивата

на шума спрямо 2023 г. е установено в пункт №1 с 1,56 dB(A) – ул. „Св. Княз Борис I“ – от 67,73 dB(A) за 2023 г. на 66,17 dB(A) за 2024 г. и пункт №3 с 5,81 dB(A) – кв. „Пролет“, ул. „Васил Левски“ №8 – от 66,84 dB(A) за 2023 г. на 61,03 dB(A) за 2024 г. Увеличение на шума в сравнение с предходната година е установено в пункт №5 с 3,55 dB(A) – ул. „Патриарх Евтимий“ №22 – от 63,88 dB(A) за 2023 г. на 67,43 dB(A) за 2024 г. и пункт №6 с 4,19 dB(A) – ул. „Вичо Грънчаров“ №13 – от 63,77 dB(A) за 2023 г. на 67,96 dB(A) за 2024 г. В пункт №4 (ул. „Христо Смирненски“ №13) се наблюдава задържане на измерените шумови нива, спрямо предходната година (64,28 dB(A) за 2023 г. и 64,25 dB(A) за 2024 г.).

На територите с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони в гр. Горна Оряховица се наблюдават общо 4 пункта (от №7 до №10), като измерените еквивалентни нива на шума не надвишават нормата от 70 dB(A) и варират от 69,32 dB(A) до 64,08 dB(A). В сравнение с предходната година намаление на шума е регистрирано в пункт №8 ул. „Мано Тодоров“ №9 с 5,27 dB(A) – от 69,35 dB(A) за 2023 г. на 64,08 dB(A) за 2024 г., увеличение – в пункт №7 ул. „Родопи“ №1 с 3,58 dB(A) – от 64,72dB(A) за 2023 г. на 68,30 dB(A) за 2024 г. и пункт №9 ул. „Иван Момчилов“ №6 с 2,77 dB(A) – от 66,55 dB(A) за 2023 г. на 69,32 dB(A) за 2024 г. Еквивалентното ниво на шума в пункт №10 – ул. „Св. княз Борис I” №29 е 66,57 dB(A) за 2024 г. (пунктът е нов за 2024 г.).

Върху територите, подлежащи на усилена шумозащита са разположени 5 пункта (от №11 до №15).

- ✓ **Жилищни зони и територии – 2 пункта**

В жилищните зони и територии граничната стойност на нивата на шума е 55 dB(A). Еквивалентно ниво на шума в двата пункта (№11 и №13) е съответно 61,92 dB(A) и 59,27 dB(A). В сравнение с предходната година през 2024 г. е регистрирано задържане на еквивалентното ниво на шума в пункт №11, (ул. „Пирот“ №12 – 61,55 dB(A) за 2023 г. и 61,92 dB(A) за 2024 г.) и намаляване в пункт №13 (ул. „Ангел Кънчев“ №43 – с 1,31 dB(A) от 60,58 dB(A) за 2023 г. на 59,27 dB(A) за 2024 г.).

- ✓ **Зони за обществен и индивидуален отдих и зони за лечебни заведения и санаториуми – 3 пункта**

В зоните за обществен и индивидуален отдих и зоните за лечебни заведения и санаториуми граничната стойност на нивата на шума е 45 dB(A). Стойностите на еквивалентното ниво на шума в трите пункта (№12 – ул. „Отец Паисий” №72, №14 – ул. „Ал. Стамболийски” №1 и №15 – парк „Детски кът“) варират от 45,70 dB(A) до 67,90 dB(A). В сравнение с предходната година еквивалентното ниво на шума се понижава с 5,61 dB(A) в пункт №14 – от 63,29 dB(A) за 2023 г. на 57,68 dB(A) за 2024 г. Еквивалентното ниво на шума за 2024 г. е 67,90 dB(A) в пункт №12 – ул. „Отец Паисий“ №72 и 45,70 dB(A) в пункт №15 – парк „Детски кът“. Пункт №12 и пункт №15 са нови за 2024 г.

3. Анализ на състоянието на акустичната среда на гр. Свищов

Мониторингът на шума в град Свищов показва, че **от проведените 81 измервания на уличен шум, 55 (67,90%) са със стойности над нормите**. От тях: 31 измервания са в пунктове, разположени на територии, подложени на

въздействието на интензивен автомобилен трафик и 24 измервания – в пунктове на територии, подлежащи на усилена шумозащита (15 – в жилищни зони и територии и 9 – в зони за лечебни заведения и санаториуми, зони за научно-изследователска и учебна дейност. В териториите с промишлени източници на шум не са измерени превишения на нормата от 70 dB(A).

Осредненото средногодишно еквивалентно ниво на шума е **63,61** dB(A), а броят на преминалите за един час автомобили е **334** (Приложение 3).

В сравнение с 2023 г. разпределението на пунктовете по шумови диапазони е, както следва:

- Във високите диапазони 73 – 77 dB(A), 78 – 82 dB(A) и над 82 dB(A) не са установени шумови нива в нито един от наблюдаваните пунктове (както и през предходната година);
- В диапазона 68 – 72 dB(A) са измерени нива на шума в 2 от наблюдаваните пунктове (с един пункт повече спрямо предходната година);
- В диапазона 63 – 67 dB(A) са измерени нива на шума в 6 от наблюдаваните пунктове (с два пункта по-малко спрямо 2023 г.);
- В интервала 58 – 62 dB(A) са регистрирани шумови нива в 7 пункта (с 1 пункт повече спрямо предходната година);
- В диапазона под 58 dB(A) не са измерени нива на шума в наблюдаваните пунктове (както и през предходната година).

Най-ниското измерено еквивалентно ниво на шума – 60,00 dB(A) е регистрирано в пункт №10 (Западна промишлена зона, до комбинат „Свилоза“), а най-високото – 69,07 dB(A) в пункт №11 (ул. „Цар Освободител” №53).

Върху териториите, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик са разположени 6 от пунктовете за наблюдение в града (от №1 до №6). Измерените еквивалентни нива на шума в районите, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик надвишават нормата от 60 dB(A) във всички пунктове и варират от 68,35 dB(A) до 61,30 dB(A). В сравнение с предходната година в три от наблюдаваните пунктове еквивалентното ниво на шума намалява – пункт №1 (ул. „Тридесет и трети свищовски полк“ №70) с 2,42 dB(A) – от 67,42 dB(A) на 65,00 dB(A), пункт №5 (ул. „Патриарх Евтимий“ №76) с 5,25 dB(A) – от 66,55 dB(A) на 61,30 dB(A) и пункт №6 (ул. „Петър Ангелов“ № 2) с 4,23 dB(A) – от 67,93 dB(A) на 63,70 dB(A), в два от пунктовете №2 (ул. „Патриарх Евтимий“ №76) и №3 (ул. „Ал. Константинов“ №26) еквивалентното ниво на шума се увеличава, съответно с 1,47 dB(A) – от 59,58 dB(A) на 61,05 dB(A)) и с 8,68 dB(A) – от 59,67 dB(A) на 68,35 dB(A)), а в един от пунктовете се задържа – пункт №4 (ул. „Цар Освободител“ №100 – 60,58 dB(A) и 61,40 dB(A)).

На територите с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони в гр. Свищов се наблюдават общо 4 пункта (от №7 до №10), в които измерените еквивалентни нива на шума са под нормата от 70 dB(A) и варират от 60,00 dB(A) до 65,10 dB(A). В сравнение с 2023 г. измереното еквивалентно ниво на шума се задържа в три от наблюдаваните пунктове (№7 ул. Тридесет и трети Свищовски полк“ №110 – 64,78 dB(A) за 2023 г. и 64,00 dB(A) за 2024 г., №8 ул. „Студентска“ №6 – 65,53 dB(A) за 2023 г. и

65,10 dB(A) за 2024 г. и №9 ул. „Отец Паисий“ №63 – 64,32 dB(A) за 2023 г. и 63,40 dB(A) за 2024 г. Пункт №10 (Западна промишлена зона, до комбинат „Свилоза“) е нов пункт за 2024 г. с измерено еквивалентно ниво на шума от 60,00 dB(A).

Върху територите, подлежащи на усилена шумозащита са разположени 5 пункта (от №11 до №15).

✓ **Жилищни зони и територии – 3 пункта**

В жилищните зони и територии граничната стойност на нивата на шума е 55 dB(A). Еквивалентното ниво на шума и в трите пункта (№12, №13 и №14) се движи от 61,90 dB(A) до 65,08 dB(A). В сравнение с предходната година през 2024 г. е измерено увеличение на еквивалентното ниво с 3,88 dB(A) в пункт №13 (ул. „Трети март“ 93А – от 61,20 dB(A) през 2023 г. на 65,08 dB(A) през 2024 г. и в пункт №14 (ул. „Черни връх“ №62) с 3,33 dB(A) – от 58,67 dB(A) на 62,00 dB(A)– през 2024 г. и намаляване на еквивалентното ниво на шума с 6,97 dB(A) в пункт №12 (пл. „Свобода“ – от 68,87 dB(A) през 2023 г. на 61,90 dB(A) през 2024 г.).

✓ **Зони за лечебни заведения и санаториуми и зони за научно-изследователска и учебна дейност – 2 пункта**

В зоните за лечебни заведения и санаториуми и зоните за научно-изследователска и учебна дейност граничната стойност на нивата на шума е 45 dB(A). Еквивалентното ниво на шума и в двата пункта надвишава нормата – в пункт №11 (ул. „Цар Освободител” №53) – 69,07 dB(A) и в пункт №15 (ул. „Петър Ангелов” №18) – 62,80 dB(A). В сравнение с предходната година измерените стойности на еквивалентното ниво на шума в пункт №11 се увеличава с 6,02 dB(A) (от 63,05 dB(A) през 2023 г. на 69,07 dB(A) през 2024 г.) и в пункт №15 с 4,43 dB(A) – (от 58,37 dB(A) през 2023 г. на 62,80 dB(A) през 2024 г.)

IV. ТЕНДЕНЦИИ

Въз основа на резултатите от мониторинга, анализа и оценката на шумовото натоварване, причинено от автомобилния транспорт, в трите населени места на област Велико Търново за периода 2007 г. – 2024 г. могат да бъдат очертани следните по-важни тенденции:

- С **най-голям относителен дял** е разпределението на наблюдаваните пунктове в диапазона **63 - 67 dB(A)** – таблица 4.

Таблица 4. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива за периода 2007 г. – 2024 г. (в %)

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в %						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2007	**100,00%**	6,25%	12,50%	60,41%	20,83%	0,00%	0,00%	0,00%
2008	**100,00%**	4,16%	20,83%	41,66%	23,78%	3,50%	0,00%	0,00%
2009	**100,00%**	10,41%	18,75%	35,41%	37,50%	0,00%	0,00%	0,00%
2010	**100,00%**	10,41%	14,58%	41,66%	33,33%	0,00%	0,00%	0,00%
2011	**100,00%**	4,16%	20,83%	35,41%	37,50%	2,08%	0,00%	0,00%
2012	**100,00%**	4,16%	20,83%	52,08%	22,91%	0,00%	0,00%	0,00%

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в %						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2013	**100,00%**	2,08%	27,08%	50,00%	20,83%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	**100,00%**	4,16%	20,83%	52,08%	22,91%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	**100,00%**	0,00%	33,33%	43,75%	20,83%	2,08%	0,00%	0,00%
2016	**100,00%**	0,00%	20,83%	56,25%	18,75%	4,16%	0,00%	0,00%
2017	**100,00%**	2,08%	31,25%	56,25%	10,41%	0,00%	0,00%	0,00%
2018	**100,00%**	2,08%	22,91%	58,33%	16,66%	0,00%	0,00%	0,00%
2019	**100,00%**	4,16%	22,91%	58,33%	14,58%	0,00%	0,00%	0,00%
2020	**100,00%**	6,38%	27,65%	53,09%	12,76%	0,00%	0,00%	0,00%
2021	**100, 00%**	0,00%	31,25%	45,83%	22,92%	0,00%	0,00%	0,00%
2022	**100,00%**	2,08%	35,42%	47,92%	14,58%	0,00%	0,00%	0,00%
2023	**100,00%**	2,08%	27,08%	54,17%	16,67%	0,00%	0,00%	0,00%
2024	**100,00%**	8,33%	25,00%	43,75%	22,92%	0,00%	0,00%	0,00%

- **Не са регистрирани нива на шума** във високите диапазони: **78 – 82** dB(A) **и над 82** dB(A), а през последните седем години и в диапазона **73 – 77** dB(A) – Таблица 3;

- **Осреднените еквивалентни нива на шума** и в трите мониторирани населени места се **задържат над 60 dB(A)** – Приложения 1, 2, 3.

V. ИЗВОДИ

1. Обобщеният анализ на резултатите от измерванията на шума през 2024 г., в сравнение с предходната 2023 г. показва следното:

1.1. Осреднето еквивалентно ниво на шума за гр. Велико Търново се увеличава от 65,03 dB(A) за 2023 г. на 66,08 dB(A) за 2024 г., намалява за гр. Горна Оряховица – от 64,10 dB(A) за 2023 г. на 62,99 dB(A) за 2024 г. и се стационира до нивата на предходната година за гр. Свищов – 62,86 dB(A) за 2023 г. и 63,61 dB(A) за 2024 г.).

1.2. Продължава неблагоприятната тенденция на измерени наднормени еквивалентни нива на шума на територии, подлежащи на усилена шумозащита и на територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик и в трите наблюдавани населени места.

1.3. Измерените еквивалентни нива на шума в наблюдаваните пунктове, разположени на територии с промишлени източници на шум, не надвишават граничните стойности на нивата на шума, с изключение на един пункт (пункт №11 - ул. „Шемшевско шосе“ №89, гр. Велико Търново).

1.4. В 9 от наблюдаваните пунктове стойностите на еквивалентните нива на шума се задържат на същите нива, в 14 – намаляват с 1 – 7 dB(A), а в 18 – се увеличават с 1 – 8 dB(A).

1.5. Интензивността на автомобилното движение намалява за гр. Горна Оряховица (от 485 МПС/час за 2023 г. на 417 МПС/час за 2024 г.) и гр. Свищов

(от 340 МПС/час за 2023 г. на 334 МПС/час), и се увеличава за гр. Велико Търново (от 718 МПС/час за 2023 г. на 733 МПС/час за 2024 г.)

VI. ПРЕПОРЪКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ШУМА

С цел планиране и реализиране на адекватни мерки за намаляване на шумовото натоварване и оптимизиране на акустичната обстановка в трите наблюдавани населени места на областта (Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов) РЗИ – Велико Търново изпрати до кметовете на трите общини доклади с анализ и оценка на шумовото натоварване за съответните градове за 2024 г.

На общинските администрации са дадени препоръки относно:

1. Спазване на българското и европейско законодателство за намаляване на нивата на шум (Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно оценката и управлението на шума в околната среда).
2. Акустично планиране на урбанизираните територии, включващо правилно планиране на териториалното устройство, инженеринг на системите за управление на трафика и планиране на трафика, в т. ч. ограничаване на скоростта и трафика; мерки за шумова изолация и намаляване на шума при източника; изготвяне на акустични проекти за сгради, подлежащи на усилена шумова защита;
3. Изграждане на шумозащитни съоръжения от различни естествени и изкуствени материали (зелени шумозащитни стени от храстовидна и дървовидна растителност, „био прегради“ с конструкции от дърво, керамика или бетонови тела и др.) около обекти, подлежащи на усилена шумова защита, разположени на натоварени пътни артерии; регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци; изграждане на обходни пътни участъци и др.
4. Оптимизиране на организацията на движение на моторните превозни средства в съответствие с конкретните за всеки от наблюдаваните градове резултати от проведения през 2024 година мониторинг.
5. Изграждане на нова и поддръжка на съществуващата инфраструктура в общинските градове.
6. Осъществяване на контрол относно наличие на част „Озеленяване” към изработените подробни устройствени планове за обекти, разположени на територии с усложнена акустична обстановка. Недопускане въвеждането в експлоатация на обекти с нереализиран проект за озеленяване.
7. Инициране и провеждане на информационни кампании и мероприятия за стимулиране на алтернативните начини на придвижване на населението. Планиране и изграждане на велоалеи в общинските центрове.